

Een verhaal voor de rijdende rechter

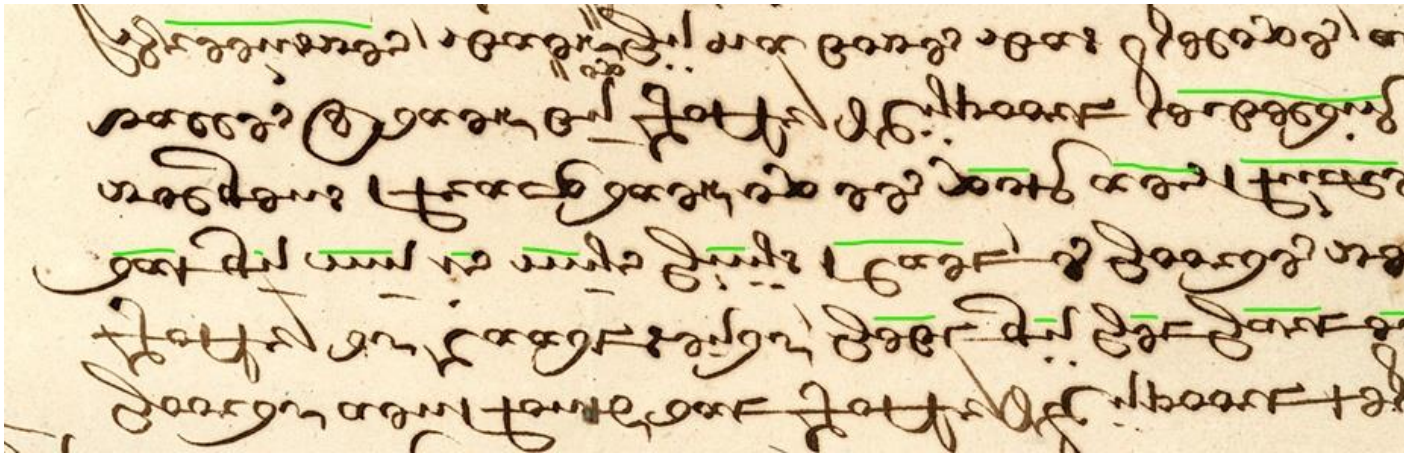

Als de straatstenen konden spreken zouden ze eeuwenoude geschiedenissen vertellen. Grote gebeurtenissen en kleine muizenissen, het zou een gekwek zijn. Straatstenen spreken niet; het verleden blijft verborgen. Maar gelukkig hebben we de archieven nog en soms duikt er een verhaal op dat zo past in een uitzending van de *Rijdende Rechter*.

Een burenruzie

Het ziet er nu vredig uit, aan de Oudegracht 267, maar hier vond een ruzie plaats tussen twee buurvrouwen. Het liep zo hoog op dat een van de twee een pot stuk-sloeg op het hoofd van haar tegenstander. De aanleiding was een lekkage.

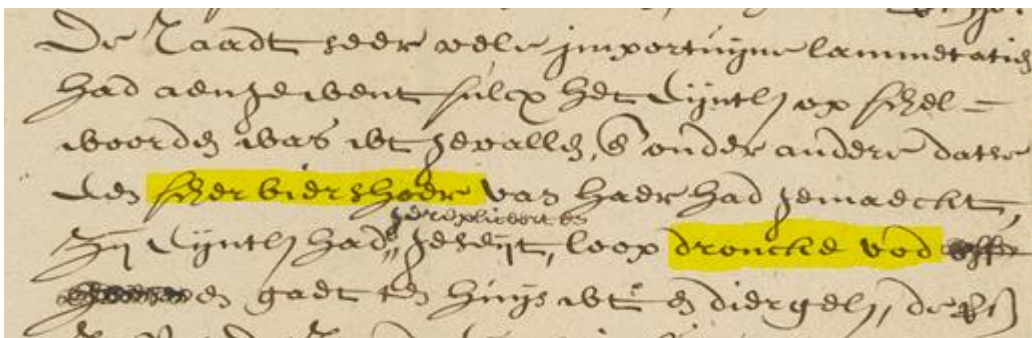
Mechteld van den Bosch, woont met haar echtgenoot Folpert van der Nypoort samen met hun kinderen in het huis *De Drie Schabellen*, Oudegracht 267. Een buurvrouw, Juffrouw de Raadt (waarschijnlijk Lucretia Fluggers, getrouwd met Elias de Raedt, Oudegracht 269) komt klagen over lekkage en loopt het huis van Mechteld binnen. Lucretia de Raadt is furieus en maakt stampij. Mechteld verzekert haar dat zodra de buurman thuis komt, zij hem zal vragen om het dak te maken. De man is namelijk dakdekker. Alleen is hij er nog niet. De situatie wordt kennelijk dreigend en volgens een getuigenverklaringen heeft Mechteld geschreeuwd: 'heb het hart niet mij in mijn eigen huis te slaan!'

Een uitsnede van een getuigenverklaring van wat Mechteld (Joffr. Nijpoort, eerste regel) zei. In de tweede regel staat met groen onderstreept 'hebt gij het hart eens dat gij mij in mijn huis slaat'. In de vierde regel van boven gaat een pot (poth) 'aan stucken' en in de tweede regel van onder gaat mevr. Nijpoort (Mechteld) 'geweldich schreeuwen'.

Scheldkanonnades

Het geruzie wordt erger. Elsje Willems, hulp in de huishouding van Mechteld, hoort het allemaal aan. De verwensingen en scheldwoorden van buurvrouw Lucretia tegen Mechteld worden steeds venijniger: 'jij scherbierhoer', schreeuwt de buurvrouw. 'Dronken vod!, ga terug naar huis!', roept Mechteld terug, waardoor de buurvrouw nog bozer werd. Terwijl ze zierend van woede wegloopt, pakt ze een pot met lekwater. Mechteld zegt nog: 'smijt niet, het zal je berouwen', maar zij laat haar woede de vrije loop en slaat de pot aan stukken op het hoofd van Mechteld.

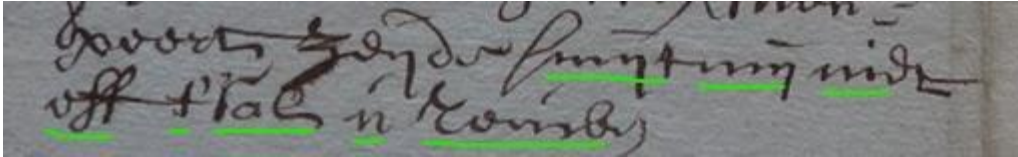
In hetzelfde dossier een getuigenverklaring met opgepend de scheldwoorden, 'scherbiershoer' en 'droncke vod'. Blijkbaar was juffrouw de Raadt niet helemaal nuchter.

We kunnen over dit voorval niets terugvinden in de krant en niemand heeft het gedeeld op FB. Dit geweldsincident gebeurde in 1684 en er zijn getuigenverklaringen opgeschreven, ook die van de dienstmeid Elsje. Het hele dossier wordt bewaard in Het Utrechts Archief, net zoals alle dossiers van het stadsgerecht (archieffnummer 702), onder inventarisnummer 2124.

Afloop

Hoe liep het af? Of de lekkage is verholpen vermeldt de historie niet, maar we kunnen aannemen dat het dak gerepareerd is. We komen er nooit achter of Mechteld nog lang pijn heeft gehad van de klap en hoe snel het gat in haar hoofd

is genezen. De zaak kwam voor, en de schout (soort rechter) concludeerde dat het slaan van iemand met een hard voorwerp (pot), gelijk staat aan het trekken van een mes (wapen). Iemand willens en wetens letsel toebrengen met een voorwerp was verboden. Dat Mechteld op haar beurt riep: 'smijt mij niet het zal u opbreken', was voor de schout gelijk aan dreigen met geweld en dat mocht ook niet.

Handwritten Dutch text from a witness statement. The text is written in cursive and includes the phrase "smijt mij niet off 't sal u rouwen" which is underlined in green in the original image.

Uitsnede van de getuigenverklaring van Elsje. Met groen onderstreept riep Mechteld van der Nypoort 'smijt mij niet off 't sal u rouwen'.

De uitspraak: beide vrouwen moesten samen 150 gulden boete betalen. In deze tijd werden vrouwen beschouwd als handelingsonbekwaam en moesten hun echtgenoten Elias de Raadt en Folphert van der Nijpoort voor de boetes opdraaien.

Gelukkig betalen vrouwen hun opgelegde boetes tegenwoordig zelf. Mechteld, Elsje, Lucretia, Raadt, de leidekker, de schout en alle andere getuigen en tijdgenoten zijn allang dood en begraven. Van hun botten en van de potscherven is niets meer over. Maar het huis staat er nog wel, aan de Oudegracht, met dezelfde naam De Drie Schabellen (waarvan niemand meer weet wat het betekent). En we hebben archiefstukken die veilig liggen opgeborgen in de depots van Het Utrechts Archief.

Oude foto van het huis De Drie Schabellen, met kar voor de deur (1932) fotograaf E.A. Blitz & zn. Het Utrechts archief, fotocollectie, inventarisnummer X120293 – V 855

Reactie:

Laat ik nu twee boeken over de geschiedenis van ons huis *De Drie Schabellen* (Oudegracht 267) hebben geschreven. Allereerst over de naam *De Drie Schabellen*, schabel is middeleeuws Nederlands en betekent zitbank. De drie zitbanken zijn nog immer in ons huis aanwezig. Over de voorname katholieke familie van der Nijpoort (burgemeester van de stad Utrecht, rentmeesters van het kapittel St. Marie etc.) het volgende. De genoemde Folpert erft het huis van zijn vader Johan. Hij en zijn vrouw Mechteld hebben het huis maar zeer kort bewoond, want in 1686 treffen we het gezin aan in Leuven, waar Folpert verbonden is aan de universiteit aldaar. Na hun vertrek verhuren zij het pand *De Drie Schabellen*.

René Sanders

Met dank aan Nettie Stoppelenburg (Utrechts archief)